

Małgorzata H. Kowalczyk

Nicolaus Copernicus University in Toruń [mhkowalczyk@umk.pl]

Revictimization of Victims Sexually Abused by Women

Abstract: Victims of sexual abuse experience not only physical harm but also, above all, severe psychological traumas which usually accompany them for life. Quite often, when determining the consequences, the perpetrator's gender is downplayed. This is why it is important to investigate the problem of sexual abuse from the perspective of immediate and long-term consequences, when the perpetrator of such deeds was a woman – a mother or guardian. In this article, the secondary-source search method was used to present the problem of the consequences of sexual abuse in victims who experienced such behavior from women. The purpose of this work is to discuss the specificity of the trauma suffered by victims of both genders associated with sexual abuse, as well as the immediate and long-term consequences of these events in the form of primary victimization and revictimization marked in adult life in the form of psychosexual disorders and social deficits. Among the consequences, it is worth paying special attention to the listed traumatic factors of dynamic nature which cause many symptoms characteristic of children who experienced sexual violence. These factors are: traumatic sexualization of the child, betrayal, stigmatization and powerlessness. The uniqueness of these factors is due to the fact that they leave 'distant traces' in the psyche and may be additionally reinforced in a situation where the perpetrator of sexual violence is a woman. This results from frequent attitudes of 'denial' toward sexual violence used by women. Also, the article points to one of the possible consequences of the revictimization process i.e. the victims mimicking, later in their life, the behavior associated with sexual abuse of children. This process, which results from the alternating identification of the perpetrator and the victim, initiates a vicious circle that makes it more difficult to create correct social interactions.

Key words: Sexual abuse, dynamic traumatic factors, primary and secondary victimization, revictimization, transgenerational nature of violence patterns.

Introduction

The issue of sexual abuse, viewed from the perspective of the victim, is very complex. Apart from the obvious difficulty of reaching the victims and obtaining information from them in a way that would not deepen the experienced trauma and thereby contribute to revictimization, a significant obstacle may be constituted by the nature of deeds done by the perpetrator which are not always unequivocally identified by the victim as a form of sexual violence. Above all, this applies to the victims of sexual abuse by women. This case often presents difficulties pertaining to the form of the abuse itself. With regard to female perpetrators of sexual abuse, there arises the dilemma of differentiating between behavior resulting from care functions and behavior crossing the line of caring. This poses difficulties in defining women's behavior that bears signs of sexual abuse. Among others, Henry Ford, when describing sexual behavior that falls into the category of sexual violence, suggests that they do not necessarily have to be defined in such terms. Instances of such behavior include, for example, voyeurism, undressing in front of the child, touching the victim seductively, kissing and hugging of sexual nature, violating the child's privacy during physiological activities, joint baths with the child or washing the child even though it could be doing it unaided, asking persistent questions about physiological activities or excessively focusing on washing the child's genitals. This kind of behavior, which oversteps the boundaries of the child's intimacy, may, however, be interpreted by the child and by the environment as acceptable, given the special role that is played by the woman i.e. guardian or mother to the child. The described instances of behavior may suggest abnormal relations between the adult perpetrator and the child, which turn the child into a substitute for an absent partner not only in the sexual sphere but also in the emotional sphere because, to the perpetrator, the child usually becomes a confidant of her emotional and sexual problems (cf. Ford 2006).

The problem tackled in this article – revictimization of the victims of sexual abuse by women – takes on special importance not only in light of the difficulties in recognition and unequivocal determination of the nature of actions taken by the perpetrators, but also in the scope of the possibility of compensation for harm done to victims, or even restoration of a sense of justice. Usually, women, who committed sexual violence on children, are treated as 'people with mental disorders' in whose case undergoing treatment would be the most reasonable measure. This approach is mainly due to the fact that the role of a 'sexual attacker' is associated primarily with men. A man performs the role of the person initiating a sexual act and controlling its course. A woman, on the other hand, is perceived as passive, withdrawn, consenting, unable to cause harm. Paradoxically, such pattern applies also to a situation where the male is a child and the female

– an adult offender. And when the sexually abusive woman's victim is a girl, the environment tends to seek explanation of such behavior as peculiarly understood love and care for the child (Saradjian 2010, p.13). As a result, women implicated in sexual violence toward a child are usually treated as accessories who were forced by men to behave like this. Therefore, they are treated as victims on a par with the harmed child (cf. Denov 2004). For these reasons, not only do victims experience immediate consequences identified with primary victimization, but also long-term ones that can disturb the way they function in many areas. These consequences destabilize the social, emotional and sexual areas of the individual's life. Still, symptoms of the disorders may manifest themselves many years later, sort of 'spontaneously', without the direct influence of a traumatic factor. Said consequences may be described as revictimization i.e. recurring effects of sexual violence experienced in one's childhood.

Objectives and method

I wish to present the issue of revictimization of victims sexually abused by women based on theoretical and empirical studies pertaining to this concept. Analysis of the undertaken problem shall consist in the following (based on literature):

1. Discussion of the specificity of the trauma experienced as a result of sexual abuse, taking into account the gender of the victims.
2. Characteristics of the consequences of experienced sexual abuse that are manifested in primary victimization.
3. Discussion of the consequences of the victimization process manifested in the form of psychosexual disorders and social deficits in victims, namely, symptoms of revictimization.
4. Indication of the possible consequences of revictimization connected with mimicking, in adult life, of behavioral patterns associated with child molesting.

As already mentioned, the work has a theoretical nature. Therefore, analysis of literature (secondary sources) is the applied method.

The victims' gender vs. nature of the experienced trauma

The nature and severity of harm suffered by the victims depends on many factors i.a. the traits of the victim and perpetrator as well as the characteristics of the event itself. Most of the available texts suggest that the perpetrators of sexual abuse are usually men. This does not, however, mean that the practices of women in this scope can be marginalized. Gender of the perpetrators may determine not only the gender of the potential victims, but also the nature of the entire incident.

Comparative research conducted, among others, by Jacqui Saradjian suggests that those who more often fall victim to sexual violence by women are boys. Having conducted research on perpetrators and victims of sexual abuse, Saradjian concluded that there is a connection between the chosen gender of the underage victim and the sexual orientation of the perpetrator. Women, who committed acts of violence toward male adolescents, chose their victims in accordance with the women's sexual orientation. On the other hand, the perpetrators, whose victims were very young children, indicated that the child's gender did not matter to them because, to them, it was more important to be with the child itself, regardless of its gender (cf. Saradjian 1996). This may suggest that these perpetrators display symptoms of pedophilic tendencies of fixational nature i.e. ones characterized by concentration on the child as the most attractive sexual 'object'. Although women are much less frequently diagnosed with pedophilia (in comparison with men), this obviously does not rule out the possibility of deviant sexual fantasies of pedophilic nature or sexual arousal induced by this matter in female perpetrators of sexual violence. Chow and Choy describe clinical cases of women diagnosed with pedophilia. They confirm that the surveyed women displayed sexual interest in children for a long time, masturbated while fantasizing about children, and exhibited specific sexual preference for children 3–4 years of age (Chow, Choy 2002, pp. 211–215). In turn, Mathews, Matthews and Speltz concluded that the women they surveyed experienced sexual arousal while committing an act of violence but, interestingly, this arousal was reduced by the notion that their victims were adult partners (cf. Mathews et al. 1989). After conducting a study on underage perpetrators of sexual violence, Hunter, Lexier, Goodwin, Browne et al. concluded that 6 girls out of 10 covered by the therapeutic program declared that they sometimes had deviant sexual fantasies about children before they committed the first sexual assault, and 2 of them admitted to practicing masturbation during which they fantasized about much younger children (Hunter et al. 1993, pp. 317–326).

Going back to Saradjian's findings, it is also worth emphasizing the significant difference between female and male victim populations. Research results suggest that for boys, who fell victim to sexual violence by women, this is a less stigmatizing experience than for girls. This can mean that girls are reluctant to disclose such events and, therefore, it may be expected that data pertaining to girls sexually abused by women can be underestimated (cf. Saradjian 1996). Here, a very important issue should be pointed out – it concerns the nature of trauma associated with the gender of the perpetrator and the circumstances of the event. In a sense, Saradjian's findings confirm the supposition that, for the victims of sexual abuse, the violence used by men is more traumatizing, primarily because of the role of an attacker that is attributed to a man in contact with a victim. Said passivity of a woman, which does not predestine her to the role of an attacker, as well as the hidden nature of sexual molestation, seemingly translate to a lower level of aggression and thus also lesser trauma experienced by the victims. For these reasons

it is usually suggested that, to some victims, and this applies mostly to boys, sexual abuse by a woman in the role of a perpetrator may have a rewarding nature especially when the victim is an adolescent boy. Not only can such situations be downplayed, but they can also hinder identification of sexual abuse due to the blurring of boundaries between sexual and care/sanitary activities. A sexual molestation act performed on a small child or girl takes on a completely different nature. Although, as already mentioned, in the second case it may be connected with the sexual orientation of the perpetrator.

Research conducted by Johnson and Shrier also suggests that even though children sexually abused by women consider these experiences to be deeply traumatic, only few of them are willing to disclose them (Johnson, Shrier 1987, pp. 650–662). Risen and Koss report that out of the 218 people they surveyed, who experienced sexual violence by women before the age of 14, as many as 81% did not tell anyone about this. Some respondents added that when they tried to reveal these events, specialists (doctors, psychologists), to whom they turned, usually trivialized these situations or simply did not give them credence (Risen, Koss 1987, pp. 309–322). However, it ought to be borne in mind that victims of sexual violence (also by women) struggle not only with shame, a sense of guilt and sometimes fear, but often also with being attributed with full responsibility for what happened. Girls molested by women may abstain from revealing this fact simply because they are afraid of questions regarding their sexual orientation. Adolescent boys, who fell victim to a woman's violence, may, on the one hand, perceive this act as humiliation or emasculation and thus refrain from making such event publicly known, but they may also fear that it is them who will be perceived as the aggressors (according to common stereotypes). Another aspect worth emphasizing is that adolescents may not perceive the experienced acts of violence by women as sexual abuse at all. Often, the reason may be that the perpetrators themselves interpret these experiences as 'signs of love' (cf. Saradjian 1996).

Yet another factor that may make identification of the deed more difficult, or keep the molested child from revealing the experienced violence, is the fact of being related to the perpetrator. As Saradjian's research shows, perpetrators of sexual violence toward children are most often their mothers, stepmothers or women who provide these children with motherly care. In such situations, violence usually starts in early childhood and is concealed under the guise of care. Research carried out by Peter indicates that the perpetrators he surveyed ($N = 34$) committed acts of violence on children starting from infancy. The upper limit was usually the age of 15. In comparison with men, who were perpetrators of the analyzed deeds too, the age of victims of violence by women was much younger (92% of victims of female violence were under 9) (Peter 2009, pp. 1111–1128). These reports present alarming information. Children, who from such an early age experience sexual violence from close people, may later assume that experiences of this sort are 'normal' in relations between a mother and

child. What is more, children depend on motherly care and are uncritical of their mother, which definitely reduces the possibility of disclosure of harmful behavior.

Consequences suffered by victims of sexual abuse – primary and secondary victimization

Although female perpetrators of sexual violence, and the nature of deeds committed thereby, are treated as less significant and harmful, it must be stated that the size and types of consequences suffered by the victim are independent of the perpetrator's gender. There is a widespread conviction that sexual abuse carried out by a woman is less destructive to a child. However, research does not confirm this proposition. For example, Denov surveyed a group of 7 men and 7 women who had been sexually abused. Nearly all of them stated that the fact of being abused by women was particularly traumatic for them and that it was very difficult for them to regain balance. Only one of the men expressed that he did not perceive the fact of being abused by a woman as harming (Denov 2004, pp. 1137–1156). Also Johnson and Shrier found that 73% out of 11 adolescent boys whom they surveyed, who had been sexually molested by women, declared that the immediate consequences of molestation were severe and damaging (Johnson, Shrier 1987, pp. 650–662). Quite surprising, though similar in meaning, may be the findings of Sgroi and Sargent. Having surveyed victims molested by both men and women, they noted that, according to the victims, sexual violence by women was more traumatic and harmful than the deeds perpetrated by men (Sgroi, Sargent 1993, pp. 15–38). Regardless of the kind of crime committed, the behavior of women can be as cruel as that of men. This applies also to sexual abuse. Salter provides an example list of objects that sexually molested children had placed in their vaginas or anuses by female perpetrators (Salter 2005, p. 101). When analyzing the doings of these perpetrators (the listed objects included, among others, various fruits, hair rollers, hairbrushes, knives and scissors), one cannot help but think that their behavior also had sadistic traits and was aimed at causing pain to the victim and exerting control over him/her.

Sexual violence perpetrated by women is often considered as a distorted form of love. In fact, some perpetrators, when sexually abusing a child, perceive the child as a 'lover'. But for many, sexual victimization of a child is associated with sadistic sexual fantasies. According to Saradjian, as many as 29 out of 52 surveyed offenders (i.e. 55%) admitted that they were more stimulated when they imagined sadistic sexual encounters with a child (cf. Saradjian 1996).

In the opinion of Saradjian, the 'denial mechanism' common in our culture has a significant impact on the gravity of consequences suffered by the victims of sexual violence by women (Saradjian 2010, p. 21). The severity of damage resulting from various forms of applied sexual violence depends (to a lesser ex-

tent) on the actual events and (to a greater extent) on how the underage victim perceives and evaluates this. Finkelhor and Browne described four dynamizing, traumatic factors that cause many symptoms characteristic of children who experienced sexual violence (Finkelhor, Browne 1985, pp. 530–541). These factors are: traumatic sexualization of the child, betrayal, stigmatization and powerlessness. These factors, which appear in the context of a child sexually abused by a woman, can be reinforced by attitudes of ‘denial’ toward sexual violence used by women.

Traumatic sexualization of the child

Traumatic sexualization includes aversive feelings associated with sexual contacts, overestimation of sex (paying too much attention to sex), embarrassment felt in connection with sexual contacts and conversations about this subject, and problems with sexual identification. For victims of sexual violence perpetrated by women, the trauma can be worse because harmful behavior from women is shocking for the victims. Women are usually perceived from the perspective of caring and educative roles. Abuse in performance of these traditional roles therefore constitutes a gross dissonance. It makes the victims more susceptible to harm in the sexual sphere and may also cause tendencies toward sexual promiscuity in the future. On the other hand, victims (most often women), who are regarded as asexual, may believe that they are condemned to the role of a victim, and this belief causes such untypical behavior in them (Saradjian 2010, p. 21). In this context, it ought to be noted that the victims may strengthen the conviction that it was them who provoked the attack thus reinforcing fear of interpersonal contacts and establishing close sexual or emotional relations. Often, victims have problems also with sexual identification. Dimock surveyed 7 men who, as children, experienced sexual violence from women (in four cases those were the mothers, in the other three – the sisters). In adult life, all the surveyed men exhibited compulsive sexual behavior, sexual identification disorders and problems in establishing interpersonal relations (Dimock 1998, pp. 203–221). Similar observations are made by Zbigniew Lew-Starowicz who points out that in many sexually molested men, there have appeared problems with clearly defining sexual orientation, sexual phobias and problems with attitudes toward their own bodies (cf. Lew-Starowicz 1992).

Said problems may also result from defense mechanisms that were consolidated in childhood i.a. dissociation. The dissociative mechanism effectively separates the sense of reality from the victim’s own body thus preventing access to any sensations (pain, suffering) during an act of sexual abuse. However, once it has been consolidated, it isolates adult victims of sexual abuse from any pleasure to be experienced in the sensual sphere because any form of sexual stimulation triggers a defensive reaction.

Stigmatization

Sexual victimization leaves the victims with a sense of guilt, shame and fear of getting harmed in interpersonal relations. These feelings may lead to withdrawal from interpersonal relations and alienation. Another result can be self-destructive behavior such as suicidal gestures and attempts, self-inflicted injury, sexual promiscuity or other instances of behavior that are supposed to consciously lead to punishment. The status of a victim of sexual abuse by a woman, in a society that treats such deeds as extremely unusual, is a kind of mark as well as a source of shame and guilt. Stigmatization, isolation and alienation of child victims of sexual abuse by women make them more vulnerable to harm. Women, who sexually abuse children, have a tendency to malign and harass the victims. The result of such negative projection from the perpetrator is a low self-esteem and a sense of being flawed, often reflected in statements such as: "I'm an accident". "I see nothing valuable in me. I've never done anything properly" (Saradjian 1996, p. 6).

It should, however, be noted that, in the period of adolescence, many sexually abused boys are perceived in their environment from a quite different perspective. They are treated as 'lucky' ones who underwent initiation, a kind of 'rite of passage'. Under the influence of these convictions, some adolescent boys see the act of abuse as harmless or even, in a sense, positively tinged. Kell (et al.) investigated the relationship between positive feelings associated with sexual abuse and their psychosocial function in adult life. They stated that the respondents who declare positive or mixed feelings about an act of sexual abuse exhibit more adaptive problems than men who clearly describe their feelings as negative. The researchers concluded that declared positive feelings associated with violence are the reason why these victims should be classified as belonging to the group at high risk of social ill-adaptation. They exhibit a higher risk of sexual disorders, tendencies toward violence and self-inflicted injury. The highest risk of said threats concerns individuals who declared that, before they were 16 years old, they had sexual encounters with much older people completely voluntarily. The authors also concluded that the surveyed men in their youth, i.e. before the age of 16, more often treated sexual activity with mature women as their will, as opposed to similar contacts with men, which they deemed to be an act of violence and abuse (Kelly et al. 2002, pp. 425–441).

Betrayal

Sexual abuse of a child always bears the signs of betrayed trust in mutual relations between the perpetrator and the victim. It takes on a special significance when the perpetrator is a woman, who should care for the child and protect it. The most dramatically felt betrayal is associated with a situation where the per-

petrator of violence is the mother (Saradjian 2010, p. 23). In the child, the sense of guilt causes anger and disbelief that the victim's boundary of intimacy has been overstepped, which may manifest themselves in various forms of behavior, without precluding mental, physical and sexual violence. Some of the victims get addicted to particular categories of people who are also prone to use violence. Another response to betrayal may be manipulating others, entering into destructive relationships later in life, or being unable to trust other people (Saradjian 2010, pp. 23–24).

In the field of victimology, there is a known concept of latent victims i.e. people who are repeatedly prone to be a victim. This largely applies also to victims of sexual abuse (also by women). In adult life, such people, more often than others, enter into destructive relationships and are subject to further acts of physical and sexual violence. Women much more often become the victims of rape or attempted rape by their partners or strangers. One could assume that this is due to the problems associated with entering into relationships with improper partners whom they usually choose based on anticipation of behavioral patterns. Such victims usually have problems with establishing safe boundaries in the relationship, which makes self-protection more difficult for them.

Powerlessness

When a child experiences sexual victimization on the part of a woman, it has a strong sense of powerlessness and helplessness especially when the aggressor is its mother. In such case, the victim's entire life is controlled by the perpetrator. The feeling of powerlessness results in greater susceptibility to harm. At the same time, the child feels the need to regain control over its own life. This leads to identification with the aggressor and increases the likelihood that, in adult life, the victim will strive for control over others, exploitation of others and use of violence. Many authors suggest that men who, as children, fell victim to sexual violence by women, in adult life are prone to use sexual violence toward others (Margolis 1984, pp. 355–385 and Rosencrans 1997). While conducting a study on rapists, Groth noticed that, among those who were subjected to sexual victimization in childhood, there were more victims of abuse by women than by men which, according to him, explains the tendency to later commit sexual assaults on women (Groth 1979, pp. 10–16). He points out that most of the rapists had traumatic sexual experiences in childhood, causing the need to exert complete control over the victim during a sexual encounter. Total enslavement and subordination of the victim are a source of sexual satisfaction for them.

The victims, in turn, can use various defense mechanisms in the form of avoidance, self-containment, dissociation or escape. When it is impossible to avoid negative emotions due to ineffectiveness of defense mechanisms, the victims may experience fears, phobias, sleeplessness as well as eating problems and obses-

sive-compulsive behavior (Saradjian 2010, p. 25). In extreme cases, where the child's sexual abuse by the mother has lasted a longer period of time, the child cannot physically leave the field of this traumatic interaction, and so it 'escapes' mentally, which entails inhibition or slowing down of the cognitive and social spheres as well as behavioral disorders.

One should also add identification with the perpetrator to the discussed factors connected with traumatic experiences that contribute to the victim's revictimization. Not only can this mechanism affect the victims' personal problems, but also contribute to the copying of sexual behavior models at later stages of their lives.

Identification

Cole and Putnam (1992) suggest that there is a relationship between the trauma associated with sexual abuse of a child and the child's stage of development at which the sexual assault was committed. According to said authors, the period in which sexual abuse happened will, to a varying degree, influence formation of the child's identity. Thus, the younger the child who experiences violence is and the more it depends on the perpetrator, the more destructively these deeds influence development of its identity. The authors compared child victims of female violence who were generally younger (the average age was 5.84) with victims of male violence (the average age was 8.54). Victims of women, especially when the perpetrator is the mother, must cope with the toxic proximity and relations created by the perpetrator, and face difficulties in forming their own identity. This can entail disorders of sexual identification (Cole, Putnam 1992, pp. 174–184).

Revictimization as a factor conducive to the alternating identification of the victim and perpetrator

One of the more important implications of revictimization, which ought to be taken into account when analyzing the consequences of sexual abuse in childhood, is the possibility of assuming the role of a perpetrator in the next episode of life. The alternating nature of identification, connected with the exchange of the social roles of a victim and perpetrator, may also be explained with the transgenerational phenomenon of passing down models of violence. This mechanism operates based on modeling and mimicking violent behavior when faced with a lack of constructive anger reduction models and with the need to repeat traumatic experiences in order to give them sense and to integrate them with previous experiences, under the influence of educational conditions in the family that form the identity (Kubacka-Jasiecka 2004, p. 209).

The significant frequency of violent experiences among female perpetrators of child abuse is indicated, among others, by Saradjian, who suggests that this problem concerned from 50 to 80% of female perpetrators (cf. Saradjian 1996). When analyzing the process of victimization of the female perpetrators, one must also consider the fact that they experienced particularly drastic and cruel acts that caused great suffering. The nature of these experiences influenced their psyche in a special way. Many women, who were subjected to sexual violence in childhood, exhibit symptoms of chronic trauma as well as cognitive, emotional and behavioral disorders that manifest themselves in adult life. They display symptoms of Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) which may be caused by a traumatic event of exceptionally high intensity exceeding the capabilities of defense mechanisms. What is more, links are pointed out between sexual abuse and sleeping/eating disorders in adulthood. Of course, this basis cannot lead to a conclusion that manifestation of disorders of this kind is rooted in earlier traumatic sexual experiences. One may conclude, however, that for women, who committed sexual abuse on children and who exhibit the symptoms of cognitive, emotional or even mental disorders, the traumatic experiences from childhood could have been the factor driving them to violence. Obviously, being sexually molested in childhood, and the related process of victimization, will not in every case be connected with the change in roles from a victim to perpetrator. Many of these women never assume the role of a sexual abuser. It should rather be concluded that the following might be deemed to be the factors linked to later acts of sexual violence: specific kind of victimizing experiences of sexual abuse, type of behavior displayed by people from the environment in which such event happened where said behavior led to mental and social ill-adaptation, the later reaching for psychoactive substances and entering into dysfunctional relationships reflecting relations with the perpetrator (Eldridge, Saradjian 2000, pp. 402–426).

Women who perpetrate sexual child molestation are essentially different from male perpetrators. Source literature differentiates female perpetrators by various criteria i.a. motivation (sexual or non-sexual) for the deed and type of relation with the victim. Beech et al. described two groups of female perpetrators taking into account the motives of behavior associated with sexual acts performed on children. The first one are women whose motivation may (but does not have to) consist in getting sexual gratification and who are afraid to use violence toward the victim (they are often forced to behave like this by a man/co-perpetrator who uses violence toward both the victim and woman). The second group are female perpetrators who do not exhibit any reservations about the use of violence, and whose only acting motivation is getting sexual gratification (Beech et al. 2009, pp. 201–216).

Since the female child abusers' sexual stimulation and the desire to gain sexual satisfaction most likely play a certain role in their behavior, it is important to establish whether deviant sexual preferences will motivate to violent behavior

toward children. Therefore, it may be stated that deviant sexual stimulation will have significance in the case of women acting on their own (alone) or women molesting adolescents i.e. women who choose victims according to their sexual preferences and who see them as a substitute for a mature partner (Gannon et al. 2008, pp. 352–374).

Among others, Saradjian indicates several types of female perpetrators, out of which three may be considered to be the most characteristic (Saradjian 1996, p. 36). The first one is women who commit incestuous acts the victims of which are usually younger children – 6 years of age or less. In these women, apart from any possible paraphiliac tendencies that were mentioned above, one can also notice symptoms of toxic relations with the child, characterized by interpenetration of caregiving activities and sexual activities disguised as care. Deeds of this kind, which sometimes are not clear to see, can result from experiences associated with being sexually abused in childhood. Women who were sexually molested by a parent (e.g. mother) may identify love with sexuality. When this is the case, sexual contact with the child becomes a sign of love especially when this argument was resorted to in the parent's behavior. Another category may be women who perceive their sexual activity toward a child as a kind of initiative 'mission' i.e. one that initiates the victim into the mysteries of sexuality. They engage in sexual activity toward male adolescents, and this sexual activity is supposed to help both the perpetrator and victim get sexual satisfaction. Female perpetrators of this category tend to burden the victims with responsibility for initiating sexual encounters. The last group is women who may be called accomplices of men, because they were forced by their partners to have sexual intercourses with the child. Most often, they do this due to their fear of being abandoned, or in order to give the partner pleasure (Saradjian 1996, p. 36). It can also be linked with the women's earlier experiences who, as already mentioned, have problems with establishing safe boundaries in the relationship because their objective is to live with a man who provides them with supposed care. These women usually idealize the partner which makes it difficult or even impossible for them to objectively evaluate the partner, his intentions and actions. As Saradjian writes, after some time, these female perpetrators may find contentment in sexual encounters with children to a point where they start molesting them on their own initiative (Saradjian 1996, p. 36).

Gannon et al. established categories of female perpetrators for whom the main purpose of sexual contacts with children was to experience the closeness and warmth in relation with the victim or even with the co-perpetrator (Gannon et al. 2008, pp. 352–374). Different conclusions may be reached if one is led by the findings of Rusell and Oswald who stated that women who force sexual behavior in children preferred the so-called 'ludic sexual behavior' associated with a playful approach, devoid of sensual involvement but rather aiming to manipulate the victim and to have control over him/her which, in fact, was a source of

pleasure (Rusell, Oswald 2001, pp. 103–115). Similar propositions are put forward by Saradjian. The women he surveyed also noted that the most frequently felt emotions during sexual encounters with children were connected with pleasure derived from a sense of power and control (cf. Saradjian 1996).

According to Gannon, women who perpetrate sexual molestation compensate for their negative experiences in relationships by playing a dominant role in violence-based relations, which is aided by many factors i.a. social isolation, inadequate defense mechanisms or emotional issues. Moreover, negative experiences of the women and their expectations about creation of satisfying relationships make them susceptible to harm and abuse by men who force them to assist in sexual molestation of children (Gannon et al. 2008, pp. 353–374).

Conclusion

The discussed problem of revictimization of sexual violence victims requires in-depth research primarily because of the potential consequences that cannot always be reduced by therapeutic interventions. The retrospective effects that result from fending off traumatic experiences may cause anxieties and personality disorders limiting the individual's activity in various areas. The transgenerational nature of violent behavior models should not be excluded either because, as demonstrated in this article, it can constitute a real threat stemming from past experiences associated with being sexually abused by women. The extent of consequences which definitely affect the victim's future life suggests that it is necessary to develop individualized therapeutic actions focused on both the size and specificity of the experienced trauma, which takes the victim's gender into account.

Literature

- [1] Beech A.R., Parrett N., Ward T., Fischer D., 2009, *Assessing Female Sexual Offenders, Motivations and Cognitions: An Exploratory Study*, „Psychology, Crime and Law”, no. 15.
- [2] Chow E.W.C., Choy A.L., 2002, *Clinical Characteristic and Treatment Response to SS-Ri in a Female Pedophile*, „Archives of Sexual Behavior”, no. 31.
- [3] Cole P.M., Putnam F.W., 1992, *Effect of Incest on Self and Social Functioning: Developmental Psychopathology Perspective*, „Journal of Consulting & Clinical Psychology”, no. 60.
- [4] Denov M.S., 2004, *The Long-term Effects of Child Sexual Abuse by Kemal Perpetrators: A Qualitative Study of Male and Female Victims*, „Journal of Interpersonal Violence”, no. 19.
- [5] Dimock P.T., 1988, *Adult Males Sexually Abused as Children*, „Journal of Interpersonal Violence”, no. 3.
- [6] Eldridge H.J., Saradjian J., 2000, *Replacing the Function of Abusive Behaviors for the Offender: Remaking Relapse Prevention in Working with Women who Sexually Abuse*

- Children, [in:], *Remaking Relapse Prevention with Sex Offenders*, (ed.) Laws D.R., Hudson S.M., Wards T., A sourcebook, Sage Publications, Thousands Oaks.
- [7] Finkelhor D., Browne A., 1985, *The Traumatic Impact of Child Sexual Abuse: A Conceptual Model*, „American Journal of Orthopsychiatry”, no. 55.
- [8] Ford H., 2006, *Women who Sexually Abused Children*, John Wiley & Sons, Chichester, England.
- [9] Gannon T.A., Rose M.R., Ward T., 2008, *A Descriptive Model of the Offence Process for Female Sexual Offenders*, „Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment”, no. 20.
- [10] Groth A.N., 1979, *Sexual Trauma in the Life Histories of Rapists and Child Molesters*, „Victimology”, no. 4.
- [11] Hunter J.A., Lexier L.J., Goodwin D.W., Browne P.A., Dennis C., 1993, *Psychosexual, Attitudinal and Developmental Characteristics of Juvenile Female Perpetrators in a Residential Treatment Setting*, „Journal of Child and Family Studies”, no. 2.
- [12] Johnson R., Shrier D., 1987, *Past Sexual Victimization by Females of Male Patients in an Adolescent Medicine Clinic Population*, „American Journal of Psychiatry”, no. 144.
- [13] Kelly R.J., Wood J.J., Gonzalez L.S., MacDonald V., Waterman J., 2002, *Effects of Mother-son Incest and Positive Perception of Sexual Abuse Experiences on the Psychosocial Adjustment of Clinic-referred Men*, „Child-Abuse and Neglect”, no. 26.
- [14] Kubacka-Jasiecka D., 2004, *Nie widzę, nie słyszę i milczę... O psychologii świadków przemocy*, [in:] *Przemoc i marginalizacja. Patologie społecznego dyskursu*, (ed.) Piotrowski P., Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warsaw.
- [15] Lew-Starowicz Z., 1992, *Przemoc seksualna*, Jacek Santorski & Co Agencja Wydawnicza, Warsaw.
- [16] Mathews R., Matthews J.K., Speltz K., 1989, *Female Sexual Offenders: An Exploratory Study*, Safer Society Press, Orwell, VT.
- [17] Margolis M., 1984, *A Case of Mather-adolescent Son Incest: A Follow up Study*, „Psychoanalytic Quarterly”, no. 53.
- [18] Peter T., 2009, *Exploring Taboos: Comparing Male and Female Perpetrated Child Sexual Abuse*, „Journal of Interpersonal Violence”, no. 24.
- [19] Salter A., 2005, *Drapieżcy seksualni. Pedofile, gwałciciele i inni przestępcy seksualni*, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań.
- [20] Saradjian J., 1996, *Women who Sexually Abused Children: From Research to Clinical Practice*, John Wiley&Sons, Chichester.
- [21] Saradjian J., 2010, *Understanding the Prevalence of Female – Perpetrated Sexual Abuse and the Impact of that Abuse on Victim*, [in:] *Female Sexual Offenders. Theory, Assessment and Treatment*, (ed.) Gannon T.A., Cortoni F., John Wiley&Sons, London.
- [22] Sgroi S.M., Sargent N.M., 1993, *Impact and Treatment Issues for Victims of Childhood Sexual Abuse by Female Perpetrators*, [in:] *Female Sexual Abuse of Children: The Ultimate Tabor*, (ed.) Elliott M., John Wiley&Sons, Chichester.
- [23] Risen L.I., Koss M.P., 1987, *The Sexual Abuse of Boys: Prevalence and Descriptive Characteristics of Childhood Victimization*, „Journal of Interpersonal Violence”, no. 2.
- [24] Rosencrans B., 1997, *The Last Secret: Daughters Sexually Abused by Mothers*, Safer Society Press, Brandon VT.
- [25] Russell B.L., Oswald D.L., 2001, *Strategies and Dispositional Correlates of Sexual Coercion Perpetrated by Women: An Exploratory Investigation*, „Sex Roles”, no. 42 (1–2).

Małgorzata H. Kowalczyk

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu [mhkowalczyk@umk.pl]

Rewiktyalizacja ofiar wykorzystywanych seksualnie przez kobiety

Abstrakt: Ofiary doświadczające wykorzystywania seksualnego przeżywają nie tylko fizyczną krzywdę ale przede wszystkim doznają głębokich urazów psychicznych, które bardzo często w różnych formach towarzyszą im przez całe życie. Dość często przy ustalaniu następstw bagatelizuje się rolę sprawcy. Dlatego bardzo ważne jest poznanie problemu nadużyć seksualnych z perspektywy bliskich i odległych następstw w przypadku, gdy sprawczynią tych czynów była kobieta – matka, opiekunka. W artykule, wykorzystując metodę przeszukiwania źródeł wtórnych, przedstawiono problem następstw seksualnego wykorzystywania u ofiar, które zachowań tych doświadczyły ze strony kobiet. Celem opracowania jest omówienie specyfiki przeżywanej przez ofiary obojga płci traumy powiązanej z wykorzystaniem seksualnym a także bliskich i odległych konsekwencji tych wydarzeń w postaci wiktyalizacji pierwotnej oraz rewiktyalizacji zaznaczającej się w dorosłym życiu w postaci zaburzeń psychoseksualnych i deficytów społecznych. Wśród konsekwencji na szczególną uwagę zasługują wyodrębnione czynniki traumatyczne o charakterze dynamicznym, które wywołują pojawienie się wielu symptomów charakterystycznych dla dzieci, które doświadczyły przemocy seksualnej. Wspomniane czynniki to: traumatyczna seksualizacja dziecka, zdrada, stygmatyzacja oraz bezsilność. Specyfika tych czynników wynika z faktu, że pozostawiają one odległe „ślady” w psychice i mogą ulec dodatkowemu wzmocnieniu w sytuacji, gdy sprawcą przemocy seksualnej jest kobieta. Wynika to z częstych postaw „zaprzeczania” wobec przemocy seksualnej stosowanej przez kobiety. W opracowaniu wskazano także na jedną z możliwych konsekwencji procesu rewiktyalizacji jaką jest powielanie przez ofiary w ich późniejszym życiu wzorów zachowań powiązanych z seksualnym wykorzystywaniem dzieci. Proces ten wynikający z naprzemiennej identyfikacji sprawcy i ofiary uruchamia mechanizm błędnego koła, który utrudnia tworzenie prawidłowych interakcji społecznych.

Słowa kluczowe: wykorzystywanie seksualne, dynamiczne czynniki traumatyczne, wiktymizacja pierwotna i wtórna, rewiktymizacja, transgeneracyjność wzorów przemocy.

Wprowadzenie

Problematyka seksualnego wykorzystywania rozpatrywana z perspektywy ofiary jest bardzo złożona. Pomijając oczywistą trudność w dotarciu do ofiar i uzyskaniu od nich informacji w sposób, który nie pogłębiałby przeżytej traumy i tym samym przyczyniał się do powtórnej wiktymizacji, znaczącą przeszkodą może być charakter czynów podejmowanych przez sprawcę, które nie muszą być przez ofiarę jednoznacznie identyfikowane jako forma przemocy seksualnej. Dotyczy to w szczególności ofiar seksualnego wykorzystywania przez kobiety. W tym przypadku niejednokrotnie ujawniają się trudności dotyczące formy samego nadużycia. W odniesieniu do kobiet-sprawczyń seksualnego wykorzystywania pojawia się dylemat różnicowania zachowań wynikających z funkcji opiekuńczych i zachowań przekraczających granicę troskliwości. Determinuje to trudności w definiowaniu zachowań kobiet noszących znamiona nadużycia seksualnego. Między innymi Hannah Ford, opisując zachowania seksualne stanowiące kategorię przemocy seksualnej sugeruje, że wcale nie muszą one być w tych kategoriach definiowane. Do takich zachowań należy przykładowo voyeryzm, obnażanie się przed dzieckiem, uwodzicielskie dotykanie ofiary, całowanie i przytulanie o podtekście seksualnym, naruszanie prywatności dziecka podczas czynności fizjologicznych, wspólne kąpiele z dzieckiem lub mycie dziecka, mimo że może już to robić samodzielnie, zadawanie natarczywych pytań dotyczących czynności fizjologicznych lub przesadne koncentrowanie się na myciu narządów płciowych dziecka. Zachowania tego rodzaju przekraczające granicę intymności dziecka, mogą być jednak przez samo dziecko jak i otoczenie interpretowane jako zachowanie dopuszczalne zważywszy na szczególną rolę jaką pełni kobieta – opiekunka, matka w stosunku do dziecka. Opisane zachowania mogą sugerować nieprawidłowe relacje pomiędzy dorosłą sprawczynią a dzieckiem, które czynią z dziecka substytut nieobecnego partnera nie tylko w sferze seksualnej ale także emocjonalnej, bowiem dla sprawczyni staje się ono zwykle powiernikiem jej problemów emocjonalnych i seksualnych (por. Ford 2006).

Podjęty w opracowaniu problem rewiktymizacji ofiar seksualnego wykorzystywania przez kobiety nabiera szczególnego znaczenia nie tylko z perspektywy trudności rozpoznania i jednoznacznego określenia charakteru podejmowanych przez sprawczynię działań, ale co za tym idzie także w zakresie możliwości zadośćuczynienia krzywdy wyrządzonej ofiarom bądź nawet restytucji poczucia sprawiedliwości. Zwykle kobiety, które dopuściły się przemocy seksualnej wobec dzieci, są traktowane jako „osoby z zaburzeniami psychicznymi”, wobec których najbardziej uzasadnione jest podjęcie leczenia. Podejście takie wynika głównie z faktu, że

rola „napastnika seksualnego” kojarzy się przede wszystkim z rolą męską. Zatem to mężczyźnie przypada rola osoby inicjującej akt seksualny, kontrolującej jego przebieg. Natomiast kobieta postrzegana jest jako bierna, wycofana, przyzwalająca, niezdolna do wyrządzenia krzywdy. Taki schemat dotyczy także paradoksalnie sytuacji, gdy dziecko jest płci męskiej a kobieta dorosłym sprawcą. Natomiast jeśli ofiarą kobiety dopuszczającej się nadużyć seksualnych jest dziewczynka, otoczenie skłonne jest doszukiwać się wyjaśnienia takich zachowań w siojście pojmowanej miłości i opiekuńczości względem dziecka (Saradjian 2010, s. 13). Powoduje to, że kobiety uwikłane w przemoc seksualną wobec dziecka zwykle traktuje się jako współsprawczynie, które zostały przymuszone do tych zachowań przez mężczyzn. Są one zatem traktowane jako ofiary na równi z krzywdzonym dzieckiem (por. Denov 2004). Z tych powodów ofiary doświadczają nie tylko skutków bezpośrednich utożsamianych z wiktylizacją pierwotną, ale także i tych odległych, które zaburzać mogą ich funkcjonowanie w wielu sferach. Skutki te destabilizują społeczne, emocjonalne i seksualne obszary życia jednostki, przy czym symptomy zaburzeń ujawniać się mogą po wielu latach, niejako „samoistnie”, już bez bezpośredniej ingerencji czynnika traumatycznego. Konsekwencje te utożsamiać można z rewiktylizacją jako nawracającymi skutkami doświadczanej w dzieciństwie przemocy seksualnej.

Cele i metoda

Problematykę rewiktylizacji ofiar seksualnego wykorzystywania przez kobiety pragnę przybliżyć opierając się na opracowaniach teoretycznych i empirycznych dotyczących tego zagadnienia. Analiza podjętej problematyki na podstawie literatury będzie polegała na:

1. Omówieniu specyfiki przeżywanej traumy jako następstwa wykorzystania seksualnego z uwzględnieniem płci ofiar.
2. Charakterystyce konsekwencji doświadczonego wykorzystywania seksualnego ujawniających się w postaci wiktylizacji pierwotnej.
3. Omówieniu następstw procesu wiktylizacji ujawniających się w postaci zaburzeń psycho-seksualnych oraz deficytów społecznych ofiar stanowiących przejawy rewiktylizacji.
4. Wskazaniu na możliwe konsekwencje rewiktylizacji powiązane z powielaniem w dorosłym życiu wzorów zachowań związanych z molestowaniem dzieci.

Jak wspomniano, opracowanie ma charakter teoretyczny, zatem wykorzystaną metodą jest analiza literatury (źródeł wtórnych).

Płeć ofiar a charakter przeżywanej traumy

Charakter i głębokość zranień odczuwanych przez ofiary zależy od wielu czynników, wśród których jako ważniejsze wskazać należy cechy ofiary oraz sprawcy, a także cechy samego zdarzenia. W większości dostępnych opracowań sugeruje się, że sprawcami wykorzystywania seksualnego zwykle są mężczyźni. Nie oznacza to jednak, że sprawstwo kobiet w tym obszarze może być marginalizowane. Płeć sprawców różnicować może nie tylko płeć potencjalnych ofiar ale także charakter całego zdarzenia.

Prowadzone między innymi przez Jacqui Saradjian badania porównawcze wskazują, że częściej ofiarami przemocy seksualnej ze strony kobiet padają chłopcy. Prowadząc badania wśród sprawczyń i ofiar seksualnego wykorzystywania Saradjian stwierdził, że istnieje zależność między wyborem płci małoletniej ofiary a orientacją seksualną sprawczyni. Kobiety, które dokonywały aktów przemocy wobec adolescentów płci męskiej wybierały ofiary zgodnie ze swoją orientacją seksualną. Natomiast sprawczynie, których ofiarami były bardzo małe dzieci wskazywały, że płeć dziecka nie ma dla nich znaczenia, bowiem ważne jest dla nich obcowanie z samym dzieckiem niezależnie od jego płci (por. Saradjian 1996). Sugerować to może występowanie u tych sprawczyń symptomów skłonności pedofilnych o charakterze fiksacyjnym, czyli charakteryzujących się koncentracją na dziecku jako najbardziej atrakcyjnym „obiekcie” seksualnym. Mimo że u kobiet w porównaniu z mężczyznami zdecydowanie rzadziej diagnozowana jest pedofilia, oczywiście nie wyklucza to możliwości pojawiania się u sprawczyń przemocy seksualnej dewiacyjnych fantazji seksualnych o tematyce pedofilnej oraz pobudzenia seksualnego wywołanego tymi treściami. Chow i Choy opisują przypadki kliniczne kobiet, u których zdiagnozowano pedofilię. Potwierdzają oni, że badane kobiety przez długi czas wykazywały seksualne zainteresowanie dziećmi, masturbowały się fantazjując o dzieciach i ujawniały specyficzne preferencje seksualne dotyczące dzieci w przedziale wiekowym 3–4 lata (Chow, Choy 2002, s. 211–215). Z kolei Mathews, Matthews i Speltz stwierdzili, że badane przez nich kobiety doświadczały pobudzenia seksualnego podczas dokonywanego przez nie aktu przemocy, jednak co ciekawe podniecenie to ulegało osłabieniu pod wpływem wyobrażeń, że ich ofiary są dorosłymi partnerami (por. Mathews i in. 1989). Natomiast Hunter, Lexier, Goodwin, Browne i in. prowadząc badania wśród nieletnich sprawczyń przemocy seksualnej stwierdzili, że 6 dziewcząt spośród 10 objętych programem terapeutycznym deklaroowało, że miały dewiacyjne fantazje seksualne dotyczące dzieci zanim dokonały pierwszej napaści seksualnej, natomiast 2 przyznały się do praktykowania masturbacji, podczas której fantazjowały o dużo młodszych dzieciach (Hunter i in. 1993, s. 317–326).

Powracając do ustaleń poczynionych przez Saradjiana warto także podkreślić znaczącą różnicę między populacją ofiar płci żeńskiej i męskiej. Wyniki badań wskazują, że dla chłopców, którzy padli ofiarą seksualnej przemocy ze strony kobiet jest to doświadczenie mniej stygmatyzujące aniżeli dla dziewcząt. Oznaczać to może, że dziewczęta niechętnie ujawniają takie wydarzenia, a zatem można sądzić, że dane dotyczące dziewcząt wykorzystywanych seksualnie przez kobiety mogą być zaniżone (por. Saradjian 1996). Należy tu zasygnalizować bardzo istotną kwestię związaną z charakterem traumy powiązanym z płcią sprawcy i okolicznościami zdarzenia. Ustalenia Saradjiana potwierdzają w pewnym sensie wnioski, że dla ofiar seksualnego wykorzystywania bardziej traumatyzująca jest przemoc stosowana przez mężczyzn przede wszystkim ze względu na rolę napastnika jaką przypisuje się mężczyźnie w kontakcie z ofiarą. Wspomniana bierność kobiety niepredestynująca jej do roli napastnika a także ukryty charakter seksualnego molestowania pozornie zdaje się przekładać na mniejszy poziom agresji, a tym samym i traumy doświadczanej przez ofiary. Z tych względów wskazuje się, że dla części ofiar, a dotyczy to przede wszystkim chłopców, wykorzystywanie seksualnie przez kobietę w roli sprawczyni może mieć nagradzający charakter, zwłaszcza jeśli ofiarą pada dorastający chłopiec. Takie sytuacje mogą być nie tylko bagatelizowane, ale przede wszystkim utrudniać identyfikację wykorzystywania seksualnego ze względu na możliwość zacierania się granic między czynnościami seksualnymi a pielęgnacyjno-higienicznymi. Całkowicie odmiennego charakteru nabiera akt seksualnego molestowania skierowany wobec małego dziecka lub dziewczynki. Choć w tym drugim przypadku powiązany może być, jak wspomniano, z orientacją seksualną sprawcy.

Badania prowadzone przez Johnsona i Shriera wskazują również, że chociaż dzieci wykorzystywane seksualnie przez kobiety uważają te doświadczenia za bardzo traumatyczne, tylko nieliczne są skłonne do ich ujawnienia (Johnson, Shrier 1987, s. 650–662). Risen i Koss podają, że spośród przebadanych przez nich 218 osób, które przed 14 rokiem życia doświadczyły przemocy seksualnej ze strony kobiet, aż 81% nikomu o tym nie powiedziało. Niektórzy badani dodawali, że kiedy próbowali ujawnić te wydarzenia zwykle specjaliści (lekarze, psycholodzy), do których się zwracali, bagatelizowali te sytuacje lub zwyczajnie nie dawali im wiary (Risen, Koss 1987, s. 309–322). Należy jednak pamiętać, że ofiary przemocy seksualnej (w tym także ze strony kobiet) zmagają się nie tylko ze wstydem, poczuciem winy, niekiedy także strachem, ale również często przypisywaniem im całkowitej odpowiedzialności za to, co się wydarzyło. Molestowane przez kobiety dziewczęta mogą nie ujawniać tego faktu chociażby dlatego, że obawiają się pytań o ich seksualną orientację. Również dorastający chłopcy, którzy padli ofiarą kobiecej przemocy mogą z jednej strony odczuwać ten akt jako upokorzenie, odebranie im męskości i co za tym idzie nie będą skłonni do upublicznienia tego wydarzenia, bądź też mogą obawiać się, że to oni będą postrzegani jako agresorzy (zgodnie z powszechnie panującymi stereotypami). Warto podkreślić także i to, że

dorastające osoby mogą wcale nie postrzegać doświadczanych aktów przemocy ze strony kobiet w kategoriach nadużycia seksualnego. Często przyczyną może być interpretowanie tych doświadczeń przez same sprawczynie jako „przejawów miłości” (por. Saradjian 1996).

Innym czynnikiem, który również może utrudniać rozpoznanie czynu albo powstrzymywać molestowane dziecko przed ujawnianiem doświadczanej przemocy, jest pokrewieństwo ze sprawczynią. Jak wykazują badania Saradjiana sprawczynie przemocy seksualnej wobec dzieci to najczęściej ich matki, macochy lub kobiety sprawujące macierzyńską opiekę nad nimi. W takich sytuacjach przemoc zwykle zaczyna się we wczesnym dzieciństwie i jest ukrywana pod pozorem troskliwości, opiekuńczości. Wyniki badań prowadzonych przez Petera wskazują, że badane przez niego sprawczynie (N = 34) dopuszczały się aktów przemocy wobec dzieci poczynawszy od okresu niemowlęcego. Górną granicę zwykle stanowił wiek 15 lat. W porównaniu z mężczyznami, którzy byli również sprawcami analizowanych czynów, wiek ofiar kobiecej przemocy był zdecydowanie niższy (92% ofiar kobiecej przemocy miało poniżej 9 lat) (Peter 2009, s. 1111–1128). Doniesienia te zawierają alarmujące informacje. Dzieci doświadczające od najwcześniejszych lat przemocy seksualnej ze strony najbliższych im osób mogą w późniejszym czasie przyjąć, że tego typu doświadczenia są „normalne” w relacjach między matką a dzieckiem. Poza tym dzieci są silnie uzależnione od macierzyńskiej opieki, bezkrytyczne wobec matki, co zdecydowanie redukuje możliwość ujawnienia zachowań krzywdzących.

Konsekwencje doświadczane przez ofiary wykorzystywane seksualnie – wiktymizacja pierwotna i wtórna

Mimo że sprawczynie przemocy seksualnej i charakter samych czynów przez nie dokonanych traktuje się jako mniej znaczące i szkodzące, to jednak należy stwierdzić, że rozmiary i rodzaje konsekwencji doświadczanych przez ofiarę są niezależne od płci sprawcy. Panuje powszechne przekonanie, że wykorzystywanie seksualne, którego sprawczynią jest kobieta, w mniej niszczący sposób wpływa na dziecko. Badania jednak nie potwierdzają tej tezy. Przykładowo Denov zbadała grupę 7 mężczyzn i 7 kobiet wykorzystanych seksualnie. Niemal wszyscy stwierdzili, że fakt wykorzystywania przez kobiety był dla nich szczególnie traumatyczny i niezwykle trudno było im odzyskać równowagę. Tylko jeden z mężczyzn stwierdził, że fakt wykorzystania przez kobietę nie był przez niego postrzegany jako krzywdzący (Denov 2004, s. 1137–1156). Również Johnson i Shrier stwierdzili, że 73% spośród przebadanych przez nich 11 dorastających chłopców, którzy byli molestowani seksualnie przez kobiety, deklarowało, że bezpośrednie skutki molestowania były bardzo silne i niszczące (Johnson, Shrier 1987, s. 650–662).

Dość zaskakujące, choć podobne w wymowie, mogą być ustalenia poczynione przez Sgroi i Sargenta. Badając ofiary, które molestowane były zarówno przez mężczyzn jak i kobiety wskazali, że zdaniem ofiar przemoc seksualna ze strony kobiet była bardziej traumatyczna i szkodząca aniżeli czyny, których dopuścili się mężczyźni (Sgroi, Sargent 1993, s. 15–38). Zachowania kobiet niezależnie od rodzaju popełnianego przez nie przestępstwa mogą być tak samo okrutne jak działania mężczyzn. Dotyczyć to może także wykorzystywania seksualnego. Salter podaje przykładową listę przedmiotów, które molestowanym seksualnie dzieciom sprawczynie umieszczali w pochwie lub odbycie (Salter 2005, s. 101). Analizując poczynania sprawczyń (wśród wymienionych przedmiotów znalazły się np. różne owoce, wałki do włosów, szczotki do włosów, noże, nożyczki i inne przedmioty) nie można się oprzeć wrażeniu, że ich zachowania mają cechy sadystyczne i zmierzają do zadawania bólu ofierze i sprawowania nad nią kontroli.

Przemoc seksualna, której sprawczyniami są kobiety często jest pojmowana jako spaczona forma miłości. Faktycznie, niektóre sprawczynie dopuszczając się seksualnego wykorzystywania dziecka postrzegają dziecko jako „kochanka”, jednak dla wielu seksualna wiktymizacja dziecka wiąże się z sadystycznymi fantazjami seksualnymi. Jak twierdzi Saradjian aż 29 spośród 52 przebadanych sprawczyń przemocy (co stanowi 55%) przyznało, że odczuwają silniejsze podniecenie, gdy wyobrażają sobie sadystyczne kontakty seksualne z dzieckiem (por. Saradjian 1996).

Zdaniem Saradjiana powszechny w naszej kulturze „mechanizm zaprzeczania” znacząco wpływa na rozmiary konsekwencji odczuwanych przez ofiary przemocy seksualnej ze strony kobiet (Saradjian 2010, s. 21). Rozmiary szkód wynikające z różnych form stosowanej przemocy seksualnej zależą w mniejszym stopniu od rzeczywistych wydarzeń, a w większym stopniu od tego, jak odbiera to i ocenia małoletnia ofiara. Finkelhor i Browne opisali cztery dynamizujące czynniki traumatyczne wywołujące wiele symptomów charakterystycznych dla dzieci, które doświadczyły przemocy seksualnej (Finkelhor, Browne 1985, s. 530–541). Wspomniane czynniki to: traumatyczna seksualizacja dziecka, zdrada, stygmatyzacja oraz bezsilność. Czynniki te, pojawiające się w sytuacji dziecka wykorzystywanego seksualnie przez kobietę, mogą zostać wzmocnione postawami „zaprzeczania” wobec przemocy seksualnej stosowanej przez kobiety.

Traumatyczna seksualizacja dziecka

Traumatyczna seksualizacja obejmuje awersyjne uczucia związane z kontaktami seksualnymi, przecenianie seksu (przywiązywanie nadmiernej uwagi do seksu), zażenowanie odczuwane w związku z kontaktami seksualnymi i rozmowami na ten temat, problemy z identyfikacją seksualną. Dla ofiar przemocy seksualnej, której sprawczyniami były kobiety trauma może być głębsza, ponieważ zachowania krzywdzące ze strony kobiet są dla ofiar szokiem. Kobiety zwykle postrzegają się z perspektywy ich ról opiekuńczych i wychowawczych, zatem nadużycia w peł-

nieniu tych tradycyjnych ról stanowią głęboki dysonans. Doprowadza to ofiary do większej podatności na zranienia w sferze seksualnej, może także powodować w przyszłości skłonności do promiskuityzmu seksualnego. Natomiast u ofiar (najczęściej kobiet), które uchodzą za asekualne pojawiać się może przekonanie, że są skazane na rolę ofiary i przekonanie to wywołuje u nich tak nietypowe zachowania (Saradjian 2010, s. 21). W tym kontekście należy zauważyć, że ofiary mogą utrwalać przekonanie, że to one sprowokowały napaść i w efekcie utrwała się strach przed kontaktami interpersonalnymi, wchodzeniem w bliskie relacje seksualne i emocjonalne. Często ofiary mają także problemy z identyfikacją seksualną. Dimock zbadał 7 mężczyzn, którzy w dzieciństwie doświadczyli przemocy seksualnej ze strony kobiet (w czterech przypadkach były to matki, w pozostałych siostry). Wszyscy badani mężczyźni w dorosłym życiu wykazywali seksualne zachowania kompulsywne, ujawniali zaburzenia identyfikacji seksualnej oraz problemy w nawiązywaniu relacji interpersonalnych (Dimock 1998, s. 203–221). Podobne spostrzeżenia formułuje Zbigniew Lew-Starowicz, wskazując że u wielu molestowanych seksualnie mężczyzn pojawiły się problemy z jednoznacznym określeniem orientacji seksualnej, fobie seksualne i problemy z postawami wobec własnego ciała (por. Lew-Starowicz 1992).

Wspomniane problemy wynikać mogą także z utrwalonych w dzieciństwie mechanizmów obronnych, m.in. dysocjacji. Mechanizm dysocjacyjny skutecznie separuje poczucie rzeczywistości od własnego ciała ofiary i tym samym uniemożliwia dostęp do jakichkolwiek doznań (ból, cierpienia) podczas aktu seksualnego wykorzystywania. Jednakże jego utrwalenie powoduje, że w życiu dorosłym ofiary przemocy seksualnej izolowane są od przeżywania przyjemności w sferze seksualnej, ponieważ jakakolwiek forma stymulacji seksualnej uruchamia reakcję obronną.

Stygmatyzacja

Seksualna wiktyimizacja pozostawia u ofiar poczucie winy, wstyd i obawy przed zranieniem w relacjach interpersonalnych. Uczucia te mogą prowadzić do wycofania się z relacji międzyludzkich i doświadczania alienacji. Skutkiem mogą być również zachowania autodestrukcyjne, takie jak gesty i zamachy samobójcze, samookaleczenia, promiskuityzm seksualny lub inne zachowania, które świadomie mają prowadzić do ukarania. Status ofiary seksualnego wykorzystywania przez kobietę w społeczeństwie, które traktuje taki czyn jako skrajnie niezwykle, jest formą naznaczenia i źródłem wstydu oraz poczucia winy. Stygmatyzacja, izolacja i alienacja dziecięcych ofiar seksualnego wykorzystywania przez kobiety czyni je bardziej podatnymi na zranienia. Kobiety, które wykorzystują seksualnie dzieci mają tendencję do oczerniania i szykanowania ofiar. Rezultatem takiej negatywnej projekcji ze strony sprawczyni staje się poczucie małej wartości, ułomności, co często odzwierciedlają wypowiedzi: „jestem przykrym wypadkiem przy pracy”.

„nie widzę nic wartościowego we mnie, nigdy nie zrobiłam niczego dobrze” (Saradjian 1996, s. 6).

Należy jednak zwrócić uwagę, że wielu chłopców wykorzystywanych seksualnie w okresie adolescencji jest postrzeganych w środowisku zgoła z innej perspektywy. Traktuje się ich jako „szczęściarzy”, którzy przeżyli inicjację, będącą swoistym „rytuałem przejścia”. Pod wpływem tych przekonań niektórzy dorastający chłopcy postrzegają akt wykorzystywania jako czyn niegroźny lub nawet w pewnym sensie zabarwiony pozytywnie. Kell (i współpracownicy) zbadali związek między pozytywnymi odczuciami związanymi z wykorzystywaniem seksualnym a ich funkcjonowaniem psychospołecznym w dorosłym życiu. Stwierdzili, że badani, którzy deklarują pozytywne lub mieszane uczucia związane z aktem seksualnego wykorzystywania wykazują więcej problemów przystosowawczych niż badani mężczyźni, którzy jednoznacznie określają swoje odczucia jako negatywne. Badacze doszli do wniosku, że deklarowane pozytywne odczucia związane z przemocą powodują, że ofiary te należy zaliczyć do grupy podwyższonego ryzyka zagrożonej społecznym nieprzystosowaniem. Wykazują oni większe ryzyko pojawienia się zaburzeń seksualnych, skłonności do przemocy oraz samookaleczania. Najwyższe ryzyko pojawienia się wymienionych zagrożeń dotyczy osób, które deklarowały, że kontakty seksualne ze znacznie starszymi osobami odbyły przed 16 rokiem życia całkowicie dobrowolnie. Autorzy stwierdzili także, że badani mężczyźni w młodości, przed 16 rokiem życia, częściej traktowali aktywność seksualną z dojrzałymi kobietami jako zgodną z ich wolą, w przeciwieństwie do podobnych kontaktów z mężczyznami, które uznawali za akt przemocy i nadużycie (Kelly i in. 2002, s. 425–441).

Zdrada

Wykorzystywanie seksualne dziecka zawsze nosi znamiona zdrady zaufania we wzajemnych relacjach między sprawcą (sprawczynią) a ofiarą. Szczególnego znaczenia nabiera wówczas, gdy sprawcą jest kobieta, która powinna opiekować się dzieckiem i je chronić. Najbardziej dramatycznie odczuwana zdrada wiąże się z sytuacją, gdy sprawcą przemocy jest matka (Saradjian 2010, s. 23). Poczucie zdrady powoduje u dziecka gniew, niedowierzanie, że granica intymności ofiary została przekroczona, co może wyrażać się w różnych formach zachowań, nie wykluczając psychicznej, fizycznej i seksualnej przemocy. Niektóre z ofiar uzależniają się od szczególnych kategorii osób, które również są skłonne do stosowania przemocy. Reakcją na zdradę może być także manipulowanie innymi, wchodzenie w późniejszym życiu w destrukcyjne związki, nieumiejętność obdarzenia zaufaniem innych osób (Saradjian 2010, s. 23–24).

W obszarze wiktymologii znane jest pojęcie ofiar latentnych, czyli osób wielokrotnie narażonych na stawianie się ofiarą. Dotyczy to w dużym stopniu także ofiar seksualnego wykorzystywania (również przez kobiety). W dorosłym życiu osoby takie częściej niż inne wnikają się w destrukcyjne związki i ulegają kolejnym

aktom fizycznej i seksualnej przemocy. Kobiety dużo częściej stają się ofiarami gwałtu lub uśmierzania gwałtu ze strony partnerów lub obcych napastników. Można sądzić, że wynika to z problemów związanych z wchodzeniem w związki z nieodpowiednimi partnerami, których zazwyczaj wybierają na zasadzie antycypacji wzorów zachowań. Ofiary takie mają zwykle problemy z ustaleniem bezpiecznych granic w związku, co utrudnia im ochronę siebie.

Bezsilność

Gdy dziecko doświadcza seksualnej wiktylizacji ze strony kobiety, przeżywa silne poczucie bezsilności i bezradności, zwłaszcza gdy agresorem jest jego matka. W takich przypadkach całe życie ofiary jest kontrolowane przez sprawcę. Poczucie bezsilności powoduje większą podatność na zranienia, jednocześnie dziecko odczuwa potrzebę odzyskania kontroli nad własnym życiem. Prowadzi to do identyfikacji z agresorem i powoduje prawdopodobieństwo, że w życiu dorosłym ofiara dążyć będzie do sprawowania kontroli nad innymi, eksploatowania innych i stosowania przemocy. Wielu autorów wskazuje, że mężczyźni, którzy w dzieciństwie padli ofiarą przemocy seksualnej ze strony kobiet, w dorosłym życiu są skłonni do stosowania przemocy seksualnej wobec innych (Margolis 1984, s. 355–385 oraz Rosencrans 1997). Groth, prowadząc badania wśród sprawców zgwałceń zauważył, że wśród tych którzy ulegli seksualnej wiktylizacji w dzieciństwie więcej było ofiar wykorzystywania przez kobiety niż przez mężczyzn, co jego zdaniem wyjaśnia skłonność do dokonywania w późniejszym czasie seksualnych napaści na kobiety (Groth 1979, s. 10–16). Wskazuje on, że większość sprawców gwałtów miała traumatyczne doświadczenia seksualne w dzieciństwie, powodujące potrzebę sprawowania całkowitej kontroli nad ofiarą podczas kontaktu seksualnego. Totalne zniewolenie i podporządkowanie ofiary jest dla nich źródłem satysfakcji seksualnej.

Natomiast ofiary mogą stosować zróżnicowane mechanizmy obronne w postaci unikania, zamykania się w sobie, dysocjacji lub ucieczki. Kiedy niemożliwe jest unikanie negatywnych emocji ze względu na nieskuteczność mechanizmów obronnych ofiary mogą doświadczać lęków, fobii, bezsenności a także problemów z odżywianiem oraz zachowań obsesyjno-kompulsywnych (Saradjian 2010, s. 25). W skrajnych przypadkach, gdy wykorzystywanie seksualne dziecka przez matkę trwało przez dłuższy czas, a dziecko nie może opuścić fizycznie pola tej traumatycznej interakcji, wówczas „ucieka” psychicznie, co wiąże się z zahamowaniem lub spowolnieniem sfery poznawczej, społecznej oraz zaburzeniami w zachowaniu.

Do omówionych czynników powiązanych z traumatycznymi doświadczeniami i przyczyniającymi się do rewiktylizacji ofiary należy dodać jeszcze identyfikację ze sprawczynią. Mechanizm ten rzutować może nie tylko na przeżywane osobiste problemy ofiar, ale także przyczyniać się do powielania wzorców zachowań seksualnych w kolejnych etapach ich życia.

Identyfikacja

Cole i Putnam (1992) sugerują, że istnieje związek między traumą związaną z seksualnym wykorzystywaniem dziecka a stadium rozwoju dziecka, w którym doszło do napaści seksualnej. Zdaniem wspomnianych autorów okres, w którym doszło do seksualnych nadużyć w różnym stopniu będzie wpływał na kształtowanie się tożsamości dziecka. A zatem, im młodsze było dziecko doświadczające przemocy, i im bardziej zależne od sprawcy, tym bardziej destrukcyjnie czyny te wpływają na rozwój jego tożsamości. Autorzy porównali dziecięce ofiary przemocy ze strony kobiet, które z reguły były młodsze (średnia wieku wynosiła 5,84) z ofiarami przemocy ze strony mężczyzn (średnia wieku wynosiła 8,54). Ofiary kobiet, w szczególności, gdy sprawczynią była matka, muszą zmagać się z toksyczną bliskością i relacjami, które stwarzają sprawczyni i doświadczają trudności w kształtowaniu własnej tożsamości. Wiązać się to może z zaburzeniami w identyfikacji seksualnej (Cole, Putnam 1992, s. 174–184).

Rewiktymizacja jako czynnik sprzyjający naprzemiennej identyfikacji ofiary i sprawcy

Jednym z ważniejszych następstw powiązanych z rewiktymizacją, które należy brać pod uwagę, analizując konsekwencje wykorzystywania seksualnego w dzieciństwie, jest możliwość wchodzenia w rolę sprawcy w kolejnym epizodzie życiowym. Naprzemienność identyfikacji powiązana z wymianą ról społecznych ofiary i sprawcy wyjaśniana może być także zjawiskiem transgeneracyjności przekazywania wzorów przemocowych, który to mechanizm funkcjonuje dzięki pojawieniu się mechanizmów modelowania, naśladownictwa zachowań przemocowych przy braku konstruktywnych wzorów redukcji gniewu, przymusu powtarzania doświadczeń urazowych celem nadania im sensu i zintegrowania ich z dotychczasowymi doświadczeniami oraz pod wpływem warunków wychowawczych w rodzinie kształtujących osobowość (Kubacka-Jasiecka 2004, s. 209).

Na znaczną częstotliwość doświadczeń przemocowych wśród sprawczyń seksualnego wykorzystywania dzieci wskazuje między innymi Saradjian, sugerując, że problem ten dotyczył od 50 do 80% sprawczyń (por. Saradjian 1996). Analizując proces wiktymizacji sprawczyń również należy zwrócić uwagę na fakt, że doświadczały one szczególnie drastycznych i okrutnych czynów wywołujących ogromne cierpienia. Charakter tych doświadczeń w sposób szczególny oddziaływał na ich psychikę. Wiele z kobiet, które przeżyły w dzieciństwie przemoc seksualną ujawnia objawy chronicznej traumy a także objawiające się w dorosłym życiu zaburzenia poznawcze, emocjonalne i behawioralne. Ujawniają symptomy PTSD (Post-Traumatic Stress Disorder czyli Zespół Stresu Pourazowego, który pojawić się może pod

wpływem traumatycznego wydarzenia o wyjątkowo dużej sile przekraczającej możliwości mechanizmów obronnych), ponadto podkreśla się związki między wykorzystywaniem seksualnym a zaburzeniami snu czy odżywiania w dorosłym życiu. Oczywiście nie można na tej podstawie wyprowadzić stwierdzenia, że ujawnienie się tego typu zaburzeń ma podłoże we wcześniejszych, traumatycznych przeżyciach seksualnych. Można jednak stwierdzić, że dla kobiet, które dopuściły się seksualnego wykorzystywania dzieci i zdradzają objawy zaburzeń poznawczych, emocjonalnych a nawet symptomy chorób psychicznych, traumatyczne doświadczenia z dzieciństwa mogły stać się czynnikiem „popychającym je” ku przemocy. Oczywiście nie w każdym wypadku seksualne molestowanie w dzieciństwie i powiązany z tym proces wiktylizacji będzie miał związek ze zmianą ról ofiary na sprawczynię. Wiele kobiet nigdy w rolę sprawcy seksualnego wykorzystywania nie wchodzi. Należy raczej stwierdzić, że to pewien typ doświadczeń wiktylizacyjnych ofiar przemocy seksualnej, typ zachowania, które reprezentowały osoby ze środowiska, w którym miało miejsce wydarzenie, a które to zachowania przyczyniły się do psychicznego i społecznego niedostosowania, późniejsze sięganie po środki psychoaktywne oraz wchodzenie w dysfunkcyjne związki będące powieleniem relacji ze sprawcą, należy uznać za czynniki pozostające w związku z późniejszymi aktami przemocy seksualnej (Eldridge, Saradjian 2000, s. 402–426).

Kobiety dopuszczające się seksualnego molestowania dzieci zasadniczo różnią się od sprawców płci męskiej. W literaturze przedmiotu dokonuje się zróżnicowania sprawczyń biorąc pod uwagę różne kryteria, między innymi motywację (seksualna lub pozaseksualna) czynu lub typ relacji z ofiarą. Beech i in. opisali dwie grupy sprawczyń biorąc pod uwagę motywy zachowań związanych z podejmowanymi aktami seksualnymi wobec dzieci. Pierwsza to kobiety, których motywacją może (ale nie musi) być uzyskanie seksualnej gratyfikacji i obawiają się one stosowania przemocy wobec ofiary (często są one zmuszane do tego typu zachowań przez mężczyznę, współsprawcę stosującego przemoc wobec ofiary jak i kobiety). Druga grupa to sprawczynie, które nie wykazują oporów przed stosowaniem przemocy, a jedyną motywacją ich czynów było uzyskanie seksualnej gratyfikacji (Beech i in. 2009, s. 201–216).

Ponieważ pobudzenie seksualne oraz dążenie do uzyskania satysfakcji seksualnej przez sprawczynie wykorzystywania seksualnego dzieci najprawdopodobniej pełni pewną rolę w ich zachowaniu ważne jest ustalenie czy dewiacyjne preferencje seksualne będą motywowały do zachowań przemocowych wobec dzieci. Zatem można stwierdzić, że dewiacyjne pobudzenie seksualne będzie miało znaczenie w przypadku kobiet działających w pojedynkę (samotnie) lub u kobiet molestujących adolescentów, czyli takich, które wybierają ofiary zgodnie ze swoimi preferencjami seksualnymi i postrzegają je jako substytut dojrzałego partnera (Gannon i in. 2008, s. 352–374).

Między innymi Saradjian wskazuje kilka typów sprawczyń, wśród których trzy można uznać za najbardziej charakterystyczne (Saradjian 1996, s. 36). Pierwszy

to kobiety dopuszczające się czynów kazirodczych, których ofiarami są zwykle dzieci młodsze, do 6 roku życia. U kobiet tych poza ewentualnymi skłonnościami parafilnymi, o których mowa była wcześniej, można także dostrzec symptomy toksycznych relacji z dzieckiem, które cechuje wzajemne przenikanie działań opiekuńczych i aktywności seksualnej skrywanej pod pozorem troskliwości. Czyny tego rodzaju, niekiedy mało czytelne, mogą być wynikiem doświadczeń powiązanych z wykorzystywaniem seksualnym w dzieciństwie. Kobiety molestowane seksualnie przez rodzica (np. matkę) utożsamiać mogą miłość z seksualnością, a wówczas kontakt seksualny z dzieckiem staje się przejawem miłości, zwłaszcza gdy ten argument pojawiał się w zachowaniu rodzica. Inną kategorią mogą być kobiety, które postrzegają swoją aktywność seksualną wobec dziecka jako swoistą „misję” inicjacyjną, czyli wprowadzającą ofiarę w arkany seksualności. Podejmują one aktywność seksualną wobec adolescentów płci męskiej, a aktywność seksualna służyć ma osiągnięciu satysfakcji seksualnej zarówno przez sprawczynię jak i ofiarę. Sprawczynie tej kategorii skłonne są obarczać ofiary odpowiedzialnością za inicjowanie kontaktów seksualnych. Ostatnią grupę tworzą kobiety, które można nazwać współniczkami mężczyzny, ponieważ zmuszone zostały przez partnerów do podjęcia stosunków seksualnych z dzieckiem. Najczęściej czynią to z obawy przed porzuceniem lub by sprawić partnerowi przyjemność (Saradjian 1996, s. 36). Może to także mieć związek z wcześniejszymi doświadczeniami kobiet, które – jak wspomniano – mają problemy z ustalaniem bezpiecznych granic w związku, bowiem ich celem jest życie z mężczyzną zapewniającym im pozorną troskę, opiekę. Kobiety te zwykle idealizują partnera, co utrudnia, lub wręcz uniemożliwia, im obiektywną ocenę partnera, jego intencji i działań. Jak pisze Saradjian po pewnym czasie sprawczynie te mogą odczuwać zadowolenie z kontaktów seksualnych z dziećmi, aż w końcu molestują je z własnej inicjatywy (Saradjian 1996, s. 36).

Gannon ze współpracownikami wyodrębniła kategorie sprawczyń, dla których głównym celem kontaktów seksualnych z dziećmi była potrzeba doświadczania bliskości i ciepła w relacji z ofiarą lub nawet współsprawcą (Gannon i in. 2008, s. 352–374). Do odmiennych wniosków mogą prowadzić ustalenia poczynione przez Rusella i Oswald, którzy stwierdzili, że kobiety wymuszające zachowania seksualnie u dzieci preferowały raczej tak zwane „ludyczne zachowania seksualne”, związane z nastawieniem zabawowym, pozbawione zaangażowania uczuciowego a zmierzające raczej do manipulowania ofiarą i sprawowania nad nią kontroli, co w rzeczywistości stanowiło źródło przyjemności (Russell, Oswald 2001, s. 103–115). Podobne sugestie wysuwa Saradjian. Objęte badaniami kobiety również zaznaczały, że najczęściej odczuwane emocje podczas kontaktów seksualnych z dziećmi dotyczyły przyjemności czerpanej z poczucia władzy i sprawowanej kontroli (por. Saradjian 1996).

Zdaniem Gannon kobiety dopuszczające się molestowania seksualnego odreagowują swoje niekorzystne doświadczenia w związkach, odgrywając dominującą rolę w relacjach przemocowych, do czego przyczynia się wiele czynników, między

innymi społeczną izolacją, nieadekwatne mechanizmy obronne, problemy emocjonalne. Dodatkowo negatywne doświadczenia kobiet i ich oczekiwania dotyczące stworzenia satysfakcjonujących związków powodują, że stają się one podatne na zranienia i wykorzystywanie przez mężczyzn zmuszających je do współudziału w seksualnym molestowaniu dzieci (Gannon i in. 2008, s. 353–374).

Podsumowanie

Omówiony problem rewiktymizacji ofiar przemocy seksualnej wymaga pogłębionych badań, przede wszystkim z racji potencjalnych konsekwencji, które nie zawsze mogą być zredukowane pod wpływem oddziaływań terapeutycznych. Pojawiające się retrospektywne afekty będące skutkiem wyparcia traumatycznych doświadczeń, mogą być przyczyną stanów lękowych i zaburzeń osobowościowych ograniczających aktywność jednostki w różnych obszarach. Nie sposób pominąć także transgeneracyjności wzorów zachowań przemocowych, co – jak wskazano w opracowaniu – stanowić może realne zagrożenie wynikające z przeżytych doświadczeń powiązanych z wykorzystywaniem seksualnym przez kobiety. Zakres konsekwencji, które zdecydowanie wpływają na przyszłe życie ofiary sugeruje konieczność opracowania zindywidualizowanych działań terapeutycznych zogniskowanych zarówno na rozmiarach, jak i specyfice przeżytej traumy uwzględniającej płęć ofiary.

Abstract: Revictimization of Victims Sexually Abused by Women

Victims experiencing the sexual abuse are surviving not only physical injustice but above all deep traumas, which very often in different forms, are keeping them company through the entire life. Quite often at establishing different results a sex is underestimated for the perpetrator. Therefore knowing the problem of sexual abuses from a perspective of close as well as distant results is very important in the event that a woman was a perpetrator of these acts – mother, minder. In the present article based on analysis of literature, a problem of results of the sexual abuse was presented at victims which experienced these behaviours on the part of women. In order to draw up discussing the survived specificity by victims was both of sex of the trauma connected with the sexual application as well as close and distant consequences of these events in the form prime victimisation and revictimisation for figure being noticeable in the adult life of psychosexual disorders and social shortages. Amongst the consequence isolated traumatic factors are deserving the particular attention about dynamic character which are provoking the appearance of many symptoms characteristic of children which experienced the sexual violence. Recalled factors it: traumatic sexualisation of child, the betrayal, the stigmatization and the helplessness. The specificity of these factors results from the fact that they will leave distant "tracks" in the psyche and they can undergo the additional reinforcement if a woman is a perpetrator of the sexual violence. It results from frequent attitudes of "denying" towards the sexual violence applied by women. In the study they pointed also at one of possible consequences of the revictimisation process copying

patterns of behaviour connected with the sexual exploitation of children in their more late life by victims is which. This process resulting from the alternating identification of the perpetrator and the victim is starting the mechanism of the vicious circle which disturb creating normal social interactions.

Key words: sexual abuse, traumatic factors, prime and secondary victimisation, revictimisation, trans generational of models of the violence.

Bibliografia

- [1] Beech A.R., Parrett N., Ward T., Fischer D., 2009, *Assessing Female Sexual Offenders, Motivations and Cognitions: An Exploratory Study*, „Psychology, Crime and Law”, nr 15.
- [2] Chow E.W.C., Choy A.L., 2002, *Clinical Characteristic and Treatment Response to SSRI in a Female Pedophile*, „Archives of Sexual Behavior”, nr 31.
- [3] Cole P.M., Putnam F.W., 1992, *Effect of Incest on Self and Social Functioning: Developmental Psychopathology Perspective*, „Journal of Consulting & Clinical Psychology”, nr 60.
- [4] Denov M.S., 2004, *The Long-term Effects of Child Sexual Abuse by Male Perpetrators: A Qualitative Study of Male and Female Victims*, „Journal of Interpersonal Violence”, nr 19.
- [5] Dimock P.T., 1988, *Adult Males Sexually Abused as Children*, „Journal of Interpersonal Violence”, nr 3.
- [6] Eldridge H.J., Saradjian J., 2000, *Replacing the Function of Abusive Behaviors for the Offender: Remaking Relapse Prevention in Working with Women who Sexually Abuse Children*, [w:], *Remaking Relapse Prevention with Sex Offenders*, (red.) Laws D.R., Hudson S.M., Wards T., A sourcebook, Sage Publications, Thousands Oaks.
- [7] Finkelhor D., Browne A., 1985, *The Traumatic Impact of Child Sexual Abuse: A Conceptual Model*, „American Journal of Orthopsychiatry”, nr 55.
- [8] Ford H., 2006, *Women who Sexually Abused Children*, John Wiley & Sons, Chichester, England.
- [9] Gannon T.A., Rose M.R., Ward T., 2008, *A Descriptive Model of the Offence Process for Female Sexual Offenders*, „Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment”, nr 20.
- [10] Groth A.N., 1979, *Sexual Trauma in the Life Histories of Rapists and Child Molesters*, „Victimology”, nr 4.
- [11] Hunter J.A., Lexier L.J., Goodwin D.W., Browne P.A., Dennis C., 1993, *Psychosexual, Attitudinal and Developmental Characteristics of Juvenile Female Perpetrators in a Residential Treatment Setting*, „Journal of Child and Family Studies”, nr 2.
- [12] Johnson R., Shrier D., 1987, *Past Sexual Victimization by Females of Male Patients in an Adolescent Medicine Clinic Population*, „American Journal of Psychiatry”, nr 144.
- [13] Kelly R.J., Wood J.J., Gonzalez L.S., MacDonald V., Waterman J., 2002, *Effects of Mother-son Incest and Positive Perception of Sexual Abuse Experiences on the Psychosocial Adjustment of Clinic-referred Men*, „Child Abuse and Neglect”, nr 26.
- [14] Kubacka-Jasiecka D., 2004, *Nie widzę, nie słyszę i milczę... O psychologii świadków przemocy*, [w:] *Przemoc i marginalizacja. Patologie społecznego dyskursu*, (red.) Piotrowski P., Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.

- [15] Lew-Starowicz Z., 1992, *Przemoc seksualna*, Jacek Santorski&Co Agencja Wydawnicza, Warszawa.
- [16] Mathews R., Matthews J.K., Speltz K., 1989, *Female Sexual Offenders: An Exploratory Study*, Safer Society Press, Orwell, VT.
- [17] Margolis M., 1984, *A Case of Mather-adolescent Son Incest: A Follow up Study*, „Psychoanalytic Quarterly”, nr 53.
- [18] Peter T., 2009, *Exploring Taboos: Comparing Male and Female Perpetrated Child Sexual Abuse*, „Journal of Interpersonal Violence”, nr 24.
- [19] Salter A., 2005, *Drapieżcy seksualni. Pedofile, gwałciciele i inni przestępcy seksualni*, Wydawnictwo Media Rodzina, Poznań.
- [20] Saradjian J., 1996, *Women who Sexually Abused Children: From Research to Clinical Practice*, John Wiley&Sons, Chichester.
- [21] Saradjian J., 2010, *Understanding the Prevalence of Female – Perpetrated Sexual Abuse and the Impact of that Abuse on Victim*, [w:] *Female Sexual Offenders. Theory, Assessment and Treatment*, (red.) Gannon T.A., Cortoni F., John Wiley&Sons, London.
- [22] Sgroi S.M., Sargent N.M., 1993. *Impact and Treatment Issues for Victims of Childhood Sexual Abuse by Female Perpetrators*, [w:] *Female Sexual Abuse of Children: The Ultimate Tabor*, (red.) Elliott M., John Wiley&Sons, Chichester.
- [23] Risen L.I., Koss M.P., 1987, *The Sexual Abuse of Boys: Prevalence and Descriptive Characteristics of Childhood Victimization*, „Journal of Interpersonal Violence”, nr 2.
- [24] Rosencrans B., 1997, *The Last Secret: Daughters Sexually Abused by Mothers*, Safer Society Press, Brandon VT.
- [25] Rusell B.L., Oswald D.L., 2001, *Strategies and Dispositional Correlates of Sexual Coercion Perpetrated by Women: An Exploratory Investigations*, „Sex Roles”, nr 42 (1–2).